

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Mołodeczno, gub. wileńska, Cesarstwo Rosyjskie; obecnie Białoruś

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum pedagogiczne przy mołodeckim seminarium nauczycielskim
(Педагогический музей при Молодечненской учительской семинарии).

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Zbiory muzealne instytucji/szkoły

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum instytucji/skolne (przy seminarium nauczycielskim). Dobrze odgórnie finansowane. Zbiory o profilu pedagogicznym. Obiekty reprezentujące wszystkie dziedziny wiedzy wykładane w szkołach średnich i podstawowych.

Daty działalności / zakres czasowy:

1910 06 07 – [1915] r.

Dostępność

Pełna dostępność (brak dokładniejszych danych), jednak z nakierowaniem na nauczycieli i uczniów.

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Mnemoniczna.

Rodzaj pamięci

Narodowa: rosyjska/ religijna: prawosławna

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Biblioteka/dokumentacja/obszar historyczny: wizerunki/obszar techniki: modele/obszar naturalny: okazy medyczne, geologiczne i zoologiczne.

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Nie istnieje	Pomieszczenie w drewnianym budynku zajmowanym przez szkołę początkową działającą przy seminarium.

DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	X	X
GODZINY OTWARCIA	X	X
DYREKTORZY	X	X
ZARZĄDCA	X	Wileński Okręg Naukowy
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadaptowany)	X	Adaptowany

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Nie stwierdzono

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

„Nie ma wątpliwości, że takie muzea, przedstawiając materiał naukowy, wywołają zainteresowanie w szkołach, ożywią wykładanie i posłużą jako jeden ze środków dla samokształcenia nauczyciela. Można z przekonaniem powiedzieć, że otwarte muzea będą cieszyć się zainteresowaniem nauczycieli i odegrają należyłą rolę w dziele narodowego kształcenia”.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Brak konkretnych danych

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Wileński Okręg Naukowy

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Brak konkretnych danych

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Nie stwierdzono

Szczegółowa historia instytucji

Plany otwarcia seminarium nauczycielskiego w wileńskim i kijowskim okręgach naukowych, mających: „przeciwdziałać polonizatorskiej działalności pańskich i kościelnych szkół” pojawiły się w początku lat 60 XIX w. W Wileńskim Okręgu Naukowym zgłosił je tamtejszy dyrektor, ks. A.P. Szirinskij-Szichmatow. Ostatecznie plan ten, nakierowany na kształcenie rosyjskich nauczycieli: „którzy byłiby nie tylko przewodnikami oświecenia, lecz i przewodnikami rosyjskich zasad, wyzwolicielami białoruskiego narodu spod polsko-łacińskiego ucisku”, zrealizował M.N. Murawiew. W rezultacie, 25 VII 1864 r. na mocy pozwolenia cesarskiego seminarium nauczycielskie w Mołodecznie zostało otwarte, jako jedno z pierwszych w Cesarstwie. Na rozruch otrzymało od Murawiewa 5400 rubli, z czego 400 na wyjazdy do szkół ludowych w celu naboru kandydatów do seminarium. Jak widać, placówka przy której powstało muzeum miała wyraźnie ideologiczny, rusyfikatorski charakter.

Samo muzeum otwarte zostało 7 VI 1910 r., w czasie, gdy przy seminarium odbywały się kursy nauczycieli i nauczycielek z guberni wileńskiej, kowieńskiej i mińskiej. Oni też zapoznali się z eksponowanymi w muzeum pomocami naukowymi w dni świąteczne i wolne. Jeszcze wcześniej, przed oficjalnym otwarciem, dokonali tego uczniowie, wychowankowie najwyższej klasy seminarium.

Widać, że następował stopniowy rozwój zbiorów, który jednak zahamowany został w 1914 r.

Losy placówki w czasach I wojny światowej i po niej nie są nam znane.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Kolekcja tego muzeum pod względem tematycznym była niemal identyczna, jak w pozostałych tego typu placówkach Wileńskiego Okręgu Naukowego. Składały się nań pomoce naukowe do: prawa Bożego, j. rosyjskiego i nauczania początkowego, historii, geografii, arytmetyki i geometrii, fizyki, przyrodoznawstwa, kaligrafii i rysowania oraz śpiewu. Znajdujemy też informację o posiadaniu w zbiorach „mebli klasowych”. Jeden z dwóch oddziałów muzeum stanowiła biblioteka.

W 1910 r. w posiadaniu muzeum znajdowało się: pomocy naukowych – 1007 przedmiotów w ramach 225 poz., książek – 220 tytułów w 438 tomach. Wartość kolekcji wynosiła wówczas 1723,89 rubli. Według sprawozdania za 1914 r., 1 I tego roku zbiory muzeum składały się z: 1316 przedmiotów w 184 poz. oraz 294 tytułów książek w 535 tomach. Łączna ich wartość wynosiła 2273,64 rubli. W 1914 r (do stycznia 1915 r.) nie odnotowano jakichkolwiek nowych nabytków.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Brak

Strategia pozyskiwania zbiorów

Zakupy

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Ministerstwo Narodowego Oświecenia za pośrednictwem Wileńskiego Okręgu Naukowego.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Brak

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

Za wyjątkiem pośredniej informacji o ewakuacji zbiorów w 1915 r. brak danych.

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

W pomieszczeniu muzeum.

Wystawy czasowe

Brak

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Brak danych

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Nie stwierdzono

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Brak konkretnych danych. Nie liczymy wileńskiego Okręgu Naukowego, który był jednostką nadrzędną w stosunku do opisywanego muzeum.

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Gubernie wileńska, kowieńska i mińska, jednak – przede wszystkim – Mołodeczno i okolice.

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

W 1910 r. muzeum odwiedziło 154 nauczycieli i nauczycielek, zapewne głównie podczas kursów pedagogicznych w czerwcu. Sprawozdanie za 1910 r. zawiera poza tym dość niejasną informację, że oddzielnych wizyt w placówce było ponad 300. W późniejszych latach kursanci również korzystali ze zbiorów muzeum. Wiadomo, że w 1914 sprawozdawczym roku odwiedziło je 115 osób. Oddzielnych wizyt było 21.

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Днепров Э.Д., *Российское образование в XIX – начале XX века*, т. 2. Москва 2011, s. 464–478.
- Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001.
- Ярушевич А.В., *Молодечно и его учебные заведения : к пятидесятилетию Молодечненской учительской семинарии 1864–1914 гг.*, Вильна 1914.
- Юхневич Ю.М., *Педагогические, школьные и детские музеи дореволюционной России. Методическое пособие*, Москва 1990.
- *Основы музееведения*, ред. Э.А. Шулепова, Москва 2005, s. 157–158.
- *Отчет о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа за 1910 год*, Вильна 1911.
- *Отчет о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа за 1914 год*, Вильна 1915.
- *Памятная книжка Виленского учебного округа на 1915 год*, Вильна 1915, s. 65 – 66.
- Сергееенкова В.В., Ершова О.И., Гулюк М.А., Шараева Е.И., *Виленский учебный округ: политика российского правительства в области образования (вторая половина XIX — начало XX в.)*, „Российские и славянские исследования”, т. 3, 2008, s. 57–75.
- *Учебные округа*, [w:] *Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона*, т. XXXV, С.-Петербург 1902, s. 102–103.
- Walasek S., *Edukacja w społeczeństwie wielokulturowym na przykładzie zaboru rosyjskiego na przełomie XIX i XX wieku*, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie”, Pedagogika, XII, 2003, s. 49–58.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Nie stwierdzono

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Brak

Ciekawe cytaty

Zob. rubryka „Misja muzeum”. Jest to cytat z: *Отчет о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа за 1909 год*, Вильна 1910, s. XXVIII.

UWAGI:

Serdeczne podziękowania dla p. Taczany Zacharowej z Białoruskiej Biblioteki Narodowej w Mińsku za dostarczenie pdf-ów wszystkich trzech tomów: *Отчета о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа*.

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Dariusz Dąbrowski

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

X

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	